

Щоб задовольнити масові запити публіки, дизайнери стали використовувати демократичніші матеріали, як-от хром, скло, пластик, алюміній. Незважаючи на те, що термін «ар-деко» застосовують здебільшого до архітектури та дизайну, у цьому стилі працювало багато відомих художників свого часу: Тамара Лемпіцька, Адольф Жан-Марі Мурон, відомий як А. М. Кассандр, Жан Дюпа, Рафаель Делорм, Жан Габріель Домерг, кераміст Рене Бутхауд, скульптор Пол Маншип. Свій слід у стилі ар-деко залишили Андре Лот, Робер Делоне, Фернан Леже. Соня Делоне захоплено експериментувала з ар-деко, створюючи меблі, текстиль та модні вбрання – так само, як і Рауль Дюфі, який реалізував стиль у килимарстві. Серед ювелірів найбільше виділялися Cartier і Van Cleef & Arpels [2]. Рене Лалік створював не лише чудові прикраси, а й декоративні предмети, вази, малу скульптурну пластику, флакони. Якщо говорити загалом, стилю ар-деко характерні такі особливості, як химерна східча геометрія (зигзаги, ромби, трапеції) при чіткості ліній, а також підкреслене тяжіння до контрастів і яскравих контурів. Це стосується і декору, що надає перевагу різним химерним та еклектичним вкрапленням. Таке собі поєднання класичних мотивів та екзотичних елементів.

Джерела та література

1. Art Deco. *Britannica*: вебсайт. UPL: <https://www.britannica.com/art/Art-Deco>
2. Bayer P. Art Deco Architecture. London: Thames & Hudson Ltd, 1992. 224 p.
3. Ар деко в інтер'єрі. *Homepic*: веб-сайт. UPL: <https://homepic.com.ua/art/923>
4. Ар-деко и стилевой параллелизм в архитектуре 1930-х. *Academia*: вебсайт. UPL: <https://www.academia.edu/>
5. Искусство эпохи модернизма: стиль ар деко. 1910–1940-е годы. / отв. ред. Т. Г. Малинина. Москва: Пинакотека. 2009. 319 с.

Касьян Валентина

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ФІЛОСОФІЯ ВАБІ-САБІ В ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРУ

Анотація. У науковій роботі розглядається проблема формування філософії вабі-сабі та використання її основних засад в оформленні інтер'єру. Серед основних засад цієї філософії, які застосовуються в дизайні, простота, природність, розсіяне освітлення.

Ключові слова: вабі-сабі, Японія, інтер'єр, синтоїзм, натуральні матеріали.

Abstract. The scientific work considers the problem of forming the philosophy of wabi-sabi and the use of its basic principles in interior design. Among the main principles of this philosophy, which are used in design, are simplicity, naturalness, diffused lighting.

Keywords: wabi-sabi, Japan, interior, Shinto, natural materials.

У сучасному світі, коли людей мало чим можна здивувати, дизайн інтер'єру повертається до органічних норм, які викликають у замовника почуття захищеності, спокою та допомагають відчувати себе успішним. У контексті підвищення інтересу до етнічних елементів в інтер'єрі популяризувалися філософії, які пропагують ідеї комфортної організації простору з використанням естетичних

елементів – хюге, фен-шуй, вабі-сабі та інші. Оскільки стилі хюге та фен-шуй вже давно і добре вивчаються українськими істориками дизайну, а японський стиль вабі-сабі ще не набув такої популярності, авторка тез намагатиметься ознайомити читача з основними правилами організації помешкання за японською філософією.

На формування естетичних принципів японського мистецтва, безсумнівно, вплинуло особливе ставлення японців до краси рідної природи, яка з найдавніших часів сприймалася як зроблений божественний витвір. Поклоняючись красі природи, японці намагалися жити в гармонії з нею і поважати її велич. В японському суспільстві історично склалися певні ціннісні орієнтації, які відображають ставлення людини до природи і відбиваються на організації життєвого простору: «людина підпорядкована природі», «людина живе у гармонії з природою» і «людина панує над природою». У першому варіанті людина не може і не повинна контролювати і підпорядковувати собі природу, а, навпаки, вона сама пасивно підпорядковується силам природи. Людина, що у гармонії з природою, здійснює часткове управління нею і перебуває у рівновазі з силами природи. Нарешті, третій варіант розглядає людину як того, хто прагне здійснювати тотальний контроль над природою [2, с. 93].

Естетичні принципи японського мистецтва сформувалися під впливом трьох найважливіших релігійно-філософських доктрин, що визначили традиційний світогляд мешканців Країни Висхідного Сонця, – синтоїзму, конфуціанства і буддизму. Водночас ці естетичні принципи вплинули і на організацію життєвого простору японців.

Етика синтоїзму заснована не на певному наборі заповідей і моральних законів, що вказує віруючим правильний шлях, але на дотриманні волі. Самі камі є досконалими: вони помиляються. Це дає змогу уникнути формулювання абсолютних моральних норм. Синто не має морального абсолюту й оцінює хороші чи погані дії та думки в контексті того, що відбувається. Конфуцій вважав, що ми живемо у моральному світі. Моральність – складова частина самої структури універсуму. Конфуцій мав на увазі, що люди переважно хороші [2, с. 94–96]. Буддизм же концентрується переважно на психологічному стані людини, допомагає підтримувати стан просвітленості та усвідомлення без нагромадження надлишковостей.

Опираючись на ці основні принципи формування, японська філософія виробила певні принципи організації життя. Одним із цих принципів є принцип «*Вабі*» – це естетичний і моральний принцип насолоди спокійним і неспішним життям, вільним від мирських турбот. Слово вабі використовувалося для опису стану душі людини, вигнаної на чужину. «*Сабі*» – ще один найважливіший принцип японської естетики, частково синонімічний «вабі», який надходить до одкровенень дзен-буддизму, особливо до екзистенціальної самотності кожної людини в космічному холоді нескінченних всесвітів [4, с. 1]. «*Сабі*» асоціюється також зі старістю, смиренністю і спокоєм. Отже, «вабі-сабі» – японський погляд на прекрасне. Втілення аскетичної пустельної краси. Культ природних форм, недосконалих речей та непостійності.

У сухому дослівному перекладі «вабі-сабі» – це «скромна простота». Американський мистецтвознавець, автор книги «*Wabi-Sabi for Artists, Designers, Poets*

and Philosophers» Леонард Корен довго вивчав феномен і дійшов висновку, що «сенса вабі-сабі – у незначному і прихованому, експериментальному й ефемерному; в речах ніжних і швидкоплинних, недоступних для грубого ока». Простота – серце вабі-сабі. Вона є цінністю, що несе в собі багатство. Пошук вабі-сабі – це пошук простоти, гармонії з природою і власною свідомістю [3, с. 1].

Філософія вабі-сабі в інтер'єрі зводиться до двох постулатів «роздивитися красу у ваді» та «ніщо не є завершеним». Саме з таким скандуванням ми переходимо до опису найважливіших рис, притаманних дизайну, що вивчається.

Звісно, це насамперед натуральні матеріали: дерево, каміння. Бажано чи взагалі нічого не обробляти, чи обробляти мінімально. Матеріали повинні бути природні, але не варто везти їх з протилежного краю, це буде суперечити принципу легкості. Стіни також оздоблені деревом чи навіть просто бетонні, скромність і справжність, навіть бідність, але бідність свідомо.

Матовість замість яскравості, світлі стіни, стеля, темні меблі, кольори сірі, білі, зеленуваті, все дуже просто, дуже притишено. Нехай на дереві залишаються дірки від сучків, нехай на бетоні будуть шорсткості. Вади чудові, бо природні.

Освітлення розсіяне, тьмяне, притишене. На стінах замість декору гамаки, плетені речі, кімнатні рослини бонсаї. Меблі теж без декору, затерті, з природними нерівностями, шорсткостями. Матеріали переважно з необробленого дерева.

Всі речі в оселі продумані, вони – частина душі господаря. Ніяких одноразових чи пластикових дрібниць. Сучасна техніка ховається в шухлядах чи нішах, плазму краще сховати за ширмою чи зробити висувною. Горнятка, тарілки, миски можуть бути зроблені своїми руками. Постільна білизна, ковдри, рушники тільки з природних матеріалів: з льону, шовку, сатину, бавовни.

Всі речі мусять бути саме такими, з якими не хочеться розстатися, до яких господар прикипає душою. Ці речі не на мить, але на довге користування.

Речі краще розташовувати асиметрично: десь по краях, уникаючи правильної симетрії. «Треба все спростити до одного сенсу, але залишити поезію» – радить Леонард Корен, американський фахівець зі стилю вабі-сабі. Метою є здобути поєднання цілком розрізнених предметів.

Отже, щоб облаштувати помешкання у стилі вабі-сабі, потрібно навчитися мислити вабі-сабі. Пізнати філософію можна через внутрішнє споглядання, медитацію, життя без надмірностей, відчуття єдності з природою. Цей стиль – унікальний, автентичний, він допомагає зануритися глибоко в людську психологію, де можна стати «одинаком», роздумуючи над вічними темами категорій часу, буття, бідності, розкоші, добра, зла і так до нескінченності.

Джерела та література

1. Виноградова Н. Традиционное искусство Востока: терминология. Москва: Эллис Лак, 1997. 360 с.
2. Данилова Т. В. По тропинке, ведущей на Восток: несколько слов о японских ценностных ориентациях. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. Випуск 6(3). 2013. С. 93–97.
3. Махно С. Вабі-сабі – мистецтво жити просто. URL: <https://mahno.com.ua/uk/blog/post/wabisabi-philosophy>
4. Овчинников В. Саби, ваби, сибуй, юген. Главные понятия японской эстетики. URL: <https://wabisabi.by/sabi-vabi-sibuy-yugen/>